

lasie met André) word onnodig uitgereken en hou tegelykertyd geen essensiële momente in nie. Die enigste in die boek wat vir my oortuigend lyk, is enkele stil beelde wat die spanning tussen Paul en sy Pa weergee (derde hoofstuk). Laasgenoemde was 'n N. P.-politikus en het alle voordele van wit bevoorregting geniet. Hy lewe nou heeltemal teruggetrokke op 'n plaas en boer daar met buitelandse trofeejagters, terwyl sy seun die gevolge van apartheid se vuil politiek moet dra. Minder treffend is scènes waarin Paul hom aan sy Pa se propagandistiese menings van vroeër herinner (95) wat ietwat opdringerige lesse oor apartheid se politiek (soos paswette) vooropstel.

Nasleep raak natuurlik aan gevoelige snare van 'n posttotalitêre samelewing wat, en dit moet 'n mens beseft, nie besonders uniek aan Suid-Afrika is nie. Die Oos-Europese transformasie in die negentigerjare het vir die letterkunde dieselfde vrae opgelewer rondom institusionele *versus* persoonlike waarheid, verantwoordelikheid vir die verlede op beide kante van die politieke stryd, asook die insig dat die onlangse geskiedenis geen swart-witkleure ken nie. Maar as literatuur ons aan ander mense se lewe wil laat deelneem (sy referensiële funksie word selde betwyfel), dan moet 'n skrywer in mense van papier daardie lewe inblaas. Enkele kanttekeninge is nie genoeg om 'n wêreld te skep nie.

Pawel Zajac
Adam Mickiewicz-Universiteit,
Poznan, Pole
Universiteit van Pretoria, Pretoria

Padkos uit toeka.

Koot Steenkamp. Kaapstad:
Human & Rousseau. 2007 [1999]. 126 pp.
ISBN: 978-0-7981-4812-2;

Die perdekombers en ander stories uit die jagveld.

Pienkes du Plessis. Kaapstad:
Human & Rousseau. 2007. 126 pp.
ISBN: 978-0-7981-4811-5;

Stoffel se veldnotas.

Christiaan Bakkes. Kaapstad:
Human & Rousseau. 2007. 176 pp.
ISBN: 978-0-7981-4814-6.

Abraham de Vries betoog in *Uit die kontreie vandaan* (2000) dat goeie kontreikuns (en daarby inbegrepe streeksverhale, boerestories, heimatkuns en herinneringsverhale) onderskei moet word van literatuur wat bloot ruimtelik-geografies geplaas is omdat die regionale elemente in eersgenoemde 'n *uitdruklike funksie* vervul. Die geografiese ruimte is dus nie bloot toevallige agtergrondsgewewe nie, maar "alles wat belangrik is, die topografie en die mense en die *spirit of place* van die kontreie moet *woord word*".

Dikwels word die verlies van 'n landelike leefwyse in gesellige verteltoon in herinnering geroep in hierdie optekeninge van "vanmelewe se mense, vanmelewe se sedes en gewoontes en vanmelewe se lewensgebod" (aldus Con de Villiers in "Die roos van die Koevervoorts"). In hierdie opsig is die genreverwagting dat ons met *kontreikuns* te doen het by die lees van die tweede uitgawe van *Padkos uit toeka* (Koot Steenkamp) sekerlik nie vergesog nie. Die subtitel lui immers: *Plaasfone, kleilat en ander ligte oomblikke* en op die flapteks word die leser uitgenooi om hom / haar deur "bobaasverteller Koot Steenkamp" te laat wegvoer na 'n "vervloë tyd".

Daar is altesaam veertien bydraes wat oorwegend afspeel in Ogies se wêreld: "n tri-

estige, stowwerige koolmyndorpie wat, as jy sê jy het die plek lief, dan verwar jy eintlik liefde met simpatie" ("Oom Fly se Ingelsman", 28). Noemname, padkos, boerseep, kleilat-speel, gebruikelike vakansies en stiergevegte in die "magiese" LM, kerkbasaars, af luistering op plaastelefone en tiperings soos "gatjies-ponners, hervormers en doppers" is maar enkele sake wat in herinnering geroep word. Om die landelike prentjie af te rond is daar selfs 'n huldeblyk aan 'n geliefde plaasskoolhoof van Blesbokfontein, ene Van Gass Nel.

Maar, beweer De Vries, kontreikuns behoort nie net bloot geassosieer te word met heimwee, nostalgie en verledeverliefdheid nie: dit moet juis bo die lokale uitstyg en iets van die universele menslike kondisie openbaar. Ten spyte van die proklamasie in "Padkos en wegneemetes – 'n agtergrondskets" dat dit altyd "dieselfde storie vir almal, oral" is (9), is dit miskien die grootste enkele leemte hier: dat die vertellings (hoe gesog dit nou ookal onder die waarskynlike leserspubliek van hierdie teks is) selde bo die lokale uitstyg en daarmee dus nie die toets vir werklike goeie kontreikuns slaag nie.

Presies hoe belangrik die leser se *genreverwagting* is wanneer hy/sy 'n teks benader, word eweneens duidelik wanneer *Die perdekombes en ander stories uit die jagveld* (Pienkes du Plessis) asook *Stoffel se veldnotas* (Christiaan Bakkes) ter sprake kom. Die hoofklem val in al drie die tersaaklike tekste op *vertelling*: vergelyk die onderskeie verwysings op die flaptekste na die outeurs as "bobaasverteller" (*Padkos uit toeka*), "meesterverteller" (*Die perdekombes*) en "baasverteller" (*Stoffel se veldnotas*). Hierdie aanwysings sinjaleer alreeds dat daar bepaalde genrekonvensies / -kodes bestaan waarbinne die tekste gelees behoort te word en wie byvoorbeeld van die Du Plessis-tekste iets meer verwag as bloot jagstories wat sal byval vind by die tradisionele *Maak 'n las*-gehoor of, soos Brink dit stel, "oral waar Die Manne verga-

der", gaan teleurgesteld wees. Dit word trouens bemark as onopgesmukke *stories* met aardse humor: "'n boek oor jagters en manne, maar (vir enigeen) wat hou van lekker lees en lekker lag".

Die eerste nege vertellings het hulle oorsprong in *Duinestories* (1996) deur dieselfde outeur en die uitgewer, Human & Rousseau, se bereidwilligheid om dit weer in druk te laat verskyn, is sekerlik 'n aanduiding van die gewildheid daarvan onder 'n waarskynlike teikengroep. Soos by *Padkos uit toeka*, is hier heel dikwels ook elemente van streeks- en herinneringsliteratuur: "Dit was nog die Ou Suid-Afrika, daar was geld in die land se bank en ons koop dollars vir onder 'n rand. Dis net die betogers wat ons ronddonner en meel op die Springbokke gooi. Nou, dis in hierdie tyd dat ek met jagtyd tussen die duine begin beland het".

Die verteller durf saam met sy gereelde jagmaats Potta, Jan-Hendrik, Stef en Paul (om van al die helpers nie eers te praat nie) die Kalahari-jagveld aan en dokumenteer die lawwe rituele, dronkmanspraatjies en kampvuurstories wat skynbaar eie is aan sulke *male bonding*-jagekspedisies. Maar soos by die vorige teks onder bespreking oorstyg die stories selde die lokale en openbaar die vertellings uiteindelik te min van die *human condition* om te voldoen aan De Vries se kriteria vir geslaagde kontreikuns. Lesers wat egter kan identifiseer met die bostaande konteks van jagbokke, valbokke, kwesbokke en S/springbokke sal seker wel meen dat hulle waarde vir hulle geld gekry het.

Die voorgangertekste van *Stoffel se veldnotas* is natuurlik *Die lang pad van Stoffel Mathysen*, *Stoffel in die wildernis* en *Stoffel by die afdraaipad* en gemeet teen die reedsvermelde tekste van Steenkamp en Du Plessis, het hierdie nuutste toevoeging tot die Stoffelreeks miskien die meeste om die lyf. Dit sluit aan by 'n korps omgewingsgerigte tekste wat die verwikkelde verhouding tussen mens

en omgewing ondersoek: Stoffel (die alter-ego van Christiaan Bakkes) is as veldwagter uiteraard uitstekend geposisioneer om aan die leser binne-inligting te verskaf oor die bewaringsfilosofieë asook die ekologies-volhoubare benutting van onder meer areas soos die Krugerwildtuin, die Caprivi asook Damalaland. Hierdie bewaringskennis word gedissemineer in vyf-en-twintig afsonderlike *veldnotas* wat nietemin aan mekaar verbind word met 'n deurlopende verteller, terugkerende karakters en herkenbare ruimtes. Die bydraes bestryk 'n wye emosionele register en wissel van humoristies ("Dorpsbobbejaan") tot ontroerend: in "Haelstorm" word die vernietigende krag van die storm uitgebeeld met 'n grafiese beskrywing van die verminkte steenbokkie wat hierdie lesers nog lank sal bybly.

Die beskrywing van die *genius loci* van Namibië word aangevul met veldwysede en brokkies natuurkundige inligting wat uiteindelik resulteer in 'n versameling leesbare vertellings waarin menslike belang (anders as by Du Plessis se *Die perdekombes*) nie die enigste geldende belang in die teks is nie. In pas met die ekokritikus Lawrence Buell se voorvereiste vir omgewingsgerigtheid, vorm die omgewing dikwels deel van die teks se etiese oriëntasie en daarmee dra Bakkes dan ook suksesvol by tot 'n groterwordende groen kanon in Afrikaans.

Erika Lemmer

Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria

Horrelpoot.

Eben Venter. Kaapstad: Tafelberg. 2006.
326 pp. ISBN: 978-0-624-04462-8.

'n Opvallende tendens in die (Suid-) Afrikaanse prosa van die afgelope jare is die negatiewe wyse waarop die werklikheid uitgebeeld word. Waar daar nog 'n mate van optimisme en hoop teenwoordig is in André P. Brink se *Donkermaan*, Etienne van Heerden se *In stede van die liefde* en Ingrid Winterbach se *Die boek van Toeval en Toeverlaat*, is verskeie ander romans van belangrike skrywerdeurtrokke van diep pessimisme en selfs afgryse oor die heersende toestande in Suid-Afrika, wat van hierdie land, volgens die jongste statistieke, een van die heel onveiligste lande maak om in te woon. Stedelike geweld, verval en anargie neem 'n belangrike plek in binne die jongste werk van skrywers so uiteenlopend soos P.J. Haasbroek, Herman Wasserman en Hennie Aucamp, om slegs 'n paar name te noem. Ook Eben Venter se kortverhaalbundel *Twaalf* bevat heelwat van hierdie genoemde motiewe.

'n Ander opvallende literêre strategie in die eietydse Afrikaanse prosa is om vanuit die heersende aktualiteit 'n terugblik te gee, óf om die huidige situasie en 'n bepaalde historiese tydsnit – soms op ietwat geforseerde wyse – met mekaar in verband te bring. Dit het reeds gebeur in Brink se *Houd-den-Bek*, maar vind ook plaas in Christoffel Coetzee se *Op soek na generaal Mannetjies Mentz*, meerdere romans van Ingrid Winterbach, én Marlene van Niekerk se *Agaat*. Voorts is dit opvallend in hoeveel gevalle die tradisionele Afrikaanse plaasroman steeds as "verwysing" of palimpse in hedendaagse romans figureer; trouens, intertekstualiteit, die voortdurende in-gesprek-tree met ander seminale tekste, vorm skering en inslag van die eietydse Afrikaanse roman.

Eben Venter se roman *Horrelpoot* is 'n aktuele herskrywing van Joseph Conrad se